

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katholikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felölös szerkesztő: **BILKEI FERENC.**
Segédszerkesztő: **KETSKÉS ELEK.**

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytözsdekben.

Szövetkezeteinkről.

III.

A hitelszövetkezetek fontos hivatást töltenek be közgazdasági életünkben. A takarékpénztárnaknál a haszon a részvényesek zsebébe tömi, s a haszonlás arra bírja az ily intézeteket, hogy minél nagyobb % -ra dolgozzanak. Első alapításuk idejében jó szolgálatot tettek ezek is, mert lehetővé tették, hogy a nép kiszabadítsa magát a privátúrszora karmai közül; később azonban mindjobban eltértek hivatásuktól, a törvény által megengedett legnagyobb % -on kívül magas kezelési költségeket szedtek, úgy, hogy bátran mondhatjuk, miszerint a takarékpénztárak megszüntették ugyan a privátúrszort, de életbe léptették a *takarékpenztári uszort!*

Nagy fogyatkozásuk volt ezen intézeteknek az is, hogy a kölcsönök elbírálásánál csakis a hitelképességet vizsgálták, a tényleges hitelszükséglet megállapításával pedig mit sem törődtek. Így azután módot nyújtottak arra, hogy a könnyen hozzáférhető hitel által mértéken túl adósságra verje magát a nép, mi által igen sok törpe és kisbirtok került népra.

Az állapotoknak ily egészségtelen fejlődése érlelte meg a *hitelszövetkezeti eszmét*; vagyis azt, hogy hitelviszonyaink rendeztessenek be úgy, hogy a kamatjövedelmekből származó haszon ne csak a

tökeket közt osztassék fel, hanem részesüljenek abból az adások is, mint a kiktől a jövedelem származik.

Ezen eszméből kifolyólag alakultak ország-szere a szakegyletek és népbankok, melyek azonban csakhamar eltértek a kitűzött céltól, s ma már ott állunk, hogy ezek a szövetkezetek igen jó szolgálatot tesznek a tőkegyűjtő tagoknak, de a kölcsönre szorulókat a késedelmi kamatokkal s a félékkel valóságosan kiuzsorálják. És e nagy hibának szülőke az, hogy ezen egyletek alapszabályában nem lett mérsékelt % -ban megállapítva a fölöszerhető fölösleg maximuma.

Az 1898. év XXIII. t. c. által létesített *Országos központi hitelszövetkezeti* alapszabályainak alkotói mind e fogyatkozásokat figyelembe vették, s a tapasztalt hibák és visszaélések megszüntetése céljából fölvettek a következő intézkedéseket:

1. A kölcsönök elbírálásánál a kölcsön célja és a tényleges szükséglet figyelembe veendő.
2. A kölcsönösszegekből felvévenként 10 % törlesztendő. E tekintetben elnézésnek csak méltányolandó esetekben van helye.

3. Az ültérzésnek után 5% -nál magasabb osztalék nem fizethető.

Az első pont lehetetlenné teszi, hogy a tag haszontalan célokra vegye fel a pénzt, s hogy többet vegyen fel, mint a mennyire tényleg szüksége van.

A második pont arról gondoskodik, hogy a hitelre szorult egyén ne maradjon élete fogytáig adós, hanem 5—6 év alatt szabaduljon meg tartozásától, mi nem is esik terhére, ha az első pont rendelkezései betartatnak.

A harmadik pont a kihasználást teszi lehetetlenné. 5% igen tisztességes haszon, ennél többet nem lehet az üzletrészeknek juttatni. Ez azután arra ösztönzi a szövetkezetek igazgatóit, hogy emberségesen bánjanak az adóssokkal, ne terheljék őket a legcsekélyebb mulasztásoknál is késedelmi kamatokkal, mert ha akárhogy is nyomnak a szegény adóst, anyagi hasznuk ugy sem lenne belőle, mert 5% -nál magasabb osztalék nem adható, s az kikerül bőven a késedelmi kamatok nélkül is.

A haszonnak az üzletrészek oszlatékán felüli része a tartalékalaphoz csatolandó. Ily módon ezen alapok folyton növekednek s jövedelmük a kamatláb leszállítására fordítható. A szövetkezet felosztása esetén pedig a tartalékalap feleresze a közösi szegény-alap javára esik.

Az országos központhoz tartozó hitelszövetkezetek a törvény értelmében bélyeg és adómentességet élveznek s kezelésük is igen egyszerű, úgy, hogy nem egy szövetkezetnél látják el egyszerű földművesek a könyvelő teendőit is.

Öt évi fönnállás után az országos központnak nem egy szövetkezte van már, a mely 6% -os kölcsönt tud tagjainak nyújtani. S ha tekintet

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Túl lőtt a célon.

Glek Gawrilovics Szmirnov, a földmérő megérkezett a gnilucski-i postaállomásra. Földmérésen volt kirendelve valamelyik szomszédos birtokra, amelyik harmincz-negyen versznyire van onnan az állomástól.

Hát, ha a kocsis nincsen beruga és ha a lovak nem agyonkinzott gebék, akkor harminc-negyen versznyire utról nem érdemes beszélni, de ha a kocsis holtrészeg és ha a lovak is agyon vannak csigázva, akkor azt hiszi az ember, hogy legalább is nyolcvan verszetet tett meg.

— Mondja, kérem, — fordul a földmérő az állomáson levő csendőrhöz — hol találók én itt postalovakat, mert az enyémekkel egy lépést sem tehetek már odább.

— Micsoda lovakat? — kérdezte a csendőr. — Postalovakat? Uram! Tíz versznyire köröskörül nem talál itt egy kutyát sem, amit be lehetne fogni, hát még postalovat! De hát hova akar ön utazni?

— Dewkuwba, Hohrtow tábornok birtokára. — Na az nincs nagyon messze! — felelt a csendőr, aztán ásitva tette hozzá: — Menjen

hátra ide az állomási épület háta mögé, ott a parasztok között vannak néha emberek, akik olykor fuvarba járnak utasokkal.

A földmérő sóhajtott, kifizette a szekeresét és kifelé ödögött az állomási épület mögé.

Ott aztán sok keresgélés, kérdezősködés után akadt is a ténlenül álldogáló népség között egy durva daróca burkolat, ragyavert képu, sötét külsejű, vaskos parasztra, aki hajlandó volt fuvarba menni.

— Az ördög ismeri ki míg itt a te szekereden — fakadt ki a kedvetlenség a földmérőből, mikor a kis faszekérre felkapaszkodott — az ember azt sem tudja, merre van az eleje és merre a hátulja!

— Nem kell azon sokat okoskodni, uram — felelt a szekeres — ahol a lófarka van, az az eleje, ahol pedig te ülsz, kegyes jó uram, ott van a hátulja.

A szekér kidöcögött az országútra. Az idő esteledett már. Az ut mellett jobbfelől egy fekete, szomorú síkság terült el, a melynek se vége, se hossza nem akart lenni. A látóhatár alján, ahol a pusztaság az éggel összeérni látszott, — lassankint felpirult az őszi alkony pirja.

Balról dombos volt a vidék, a sűrűsödő, ködös homályban azonban a halmek csak sötét tömegeknek látszottak, amelyek mintha a

levegőben lebegtek volna. Hogy elől az uton mi volt, azt a földmérő nem láthatta, mert a fuvaros vaskos, széles háta egészen elfőlte előle a kilátást.

Hangtalan csendesség volt a tájon, siket némaság és hideg. Igen, hideg volt; olyan hideg, hogy az ember szinte érezte a korai őszi fagyot.

— Micsoda pusztaság! — gondolta a földmérő magában és a füleit jobban betakargatta a kabátja gallérjával.

— Mért földnyire sehol egy ház, sehol egy kunyhó! Sehol emberlaktá hely. Azt hiszem, hogy ha most megtámadnának, akkor sem jönne senki segítségemre, hogy ha úgyuktat süttögetnék is el. Nem volna egy lélek, aki meghallaná. És ez a fuvaros is nagyon megbízhatatlannak látszik. Micsoda háta van ennek az embernek! Az ilyen vaskos parasztnak csak egy ujjával kell megütnie az embert és már vége van. — Az állomáson nem is vettem észre, hogy milyen rossz kifejezésű, gonosz arca van!

A földmérő itt egyszerre csak megszokott a magánbeszélgetést és megszólította a fuvarost.

— Hallod fiam, hogy is hívnak téged?
— En? . . . Engem Klimnek hívnak.
— Mondd csak Klim, hogy van ez itt ti-

Papp Károly

selyem-műfestő és vegyészeti ruhatisztító

Székesfehérvárott
Városház-tér, 5. szám alatt.
(Bejárat a Megyeház-utcáról.)

Mindennemű úri-, női-, gyermek- és egyen-ruhák, menyasszonyi kelengyék, függönyök, végáruk, valamint ágynemű-toil tisztítását elvállalom. — Gyász esetekben a legrövidebb idő alatti kiszolgálást ígérek. 2721 156-42

Mai lapunk 6 oldal.

— **Sugók.** Ha azt kérdenők a vérbeli színezéstől, hogy mi nélkül nem képezi jó színjelő-adást? bizonyára azt felelni, hogy „jó sugás” nélkül. Mert hát az igazi színész sohasem tudja a szerepét, s ha a sugó nem volna, a naivákon kívül egy szereplő sem tudna boldogulni. Vannak ilyen zsánerű diákok is. A középiskolákban számtalan akad, aki mindössze annyit tanul, hogy éppen csak konyit a dologhoz valamit; hanem azért — mikor jó sugó van a háta mögött — ő felel a legbátrabban. Ha azután a könyvét még az elötte ülő hátához támasztva jól el is tudja helyezni, úgy beszél, mint a parancsolat. Az ilyen diákok — bár nem sokat tudnak — mindenesetre az értelmesebbek közül valók. De vannak olyanok is, akik kénytelenek a „sugó”-ra támaszkodni. Azok t. i., akik egyáltalán nem tanulnak. Hanem ezek azután a jó sugásnak sem veszik hasznát. Számtalan az ilyen alakokat felelni látni, de egyben mulatságos is, mert gyakran olyan badarságot mondanak, hogy a legkomolyabb tanár is elneveti magát.

A villamoságról van szó. A tanár buzogny magyaráz a leidei palackról. Egyszer aztán észrevesszi, hogy az egyik növendéke nem figyel, folyton a pad alatt babrál.

— Miről magyaráztam én most, Varga Gyuri?

A rajtakapott impozitor hamarjában azt sem tudja, fiú-e vagy leány. De mire valók a sugók. Háromszor is hallja: „A leidei palackról” — de nem érti meg egészen. Azonban a felelet sürgős, kivágja merészen:

— A leidei palackról . . .

Állattan óra van. A lórról van szó. Rákerül a sor arra a kérdésre is, hogy: mire használják a lószórt? A magyarzó tanár szereti, ha növendékei megszokják az önálló gondolkodást, azért magyarzát közben az olyan kérdéseket, amelyekre a gyerek saját tapasztalataiból is tud felelni, mindjárt hozzájuk intézi:

— No, Pali, mit készítenek a lószórból?

Aki nem a legfigyelmesebb s nem is a legokosabb gyerek, azért, mikor meghallja a sugást: „A lószórból ecseteket ké . . .” — bátran felel:

— A lószórból *mecseteket* készítenek.

Hittanból kellene felelni az egyik növendéknek; a hét főbűnről van szó. A delikvens már az elsőnél megakad:

— A hét főbűn . . . a hét főbűn . . .

— No, halljuk: első?

— Első . . . első . . .

Ennél tovább nem jut. De ime! hang üti meg fülét. Valamelyik társa jóakarólag sugja neki: „Okosabb lesz, ha leülsz!”

Elkapja az első szót:

— A hét főbűn: Első: az *okosság*.

— No, fiam, akkor te nem követsz el bűnt.

Új le!

— **Ez sem utolsó.** Nem tudjuk lesz-e Fejérmegyének hamarosan muzeuma; de előre is figyelmeztetjük a leendő vezetőséget, hogy azt az asszonyt, aki tegnap a rendőrségen a lakója ellen panaszt emelt, okvetlenül megszerezze a muzeum számára. Az érdemes hölgy azt panasztolta, hogy lakója — az ő tiltakozása dacára — minden nap felöntözteti a gyalogjárót a ház előtt, s ezzel az ő házának falait tönkre teszi.

— **Kifűző ital a nagy forróidőben** a pezsgő limonádé, amely a következőképp készül: vegyünk 540 gramm finom porrárt, fehér cukrot, 9 gramm porrárt törött citromsavat, 12 csöpp keserű mandola esszenciát s 18 csöpp citromesszenciát. A citromsavat oldjuk fel 600 gramm melegvízben s folytonos kavarással keverjük hozzá a tört cukrot. Mielőtt ez a keverék teljesen kihűlt, akkor hozzá keverjük a keserű mandola és citrom-

esszenciát is. **Használati utasítás:** A folyadékot egy jó evőkanálnyit egy nagy pohár vízbe töltünk s kevés kétszer szénasav nátront keverünk bele, ily formán a legkényesebb ízlelést is kielégítő pezsgő limonádét nyerünk.

— **A hesszeni légy.** A hol egyszer pusztítani kezd a hesszeni légy, ott sok keserűséget okoz a gazdának, éppen azért nem árt tudni, hogy a hesszeni légy ellen miképp védekezhetik a gazda legeredményesebben. Ez a veszedelmes légyfaj — mint a természettudósok (no meg a kárt szenvedő gazdák!) megfigyelése bizonyítja — a friss vetés fiatal hajtásaiba rakja petéit. A már most ezt alászántjuk, meghengerezük, a földbe jutott peték elpusztulnak. Legokosabb tehát először valami értéktelen gabonával vetni be a földet, s csak ennek alászántása után kezdeni meg a tulajdonképeni vetést.

— **Az igazi antiszemita.** A kávéház egyik asztalánál két uriember az antiszemitizmusról beszélget. Mind a kettő antiszemita vallja magát, sőt annyira mennek, hogy ebben az elvi álláspontban a legnagyobb igyekezettel akarják egymást lefőzni.

— En soha semmit sem vásárolok zsidó kereskedőnél, még akkor sem, ha biztosan tudom, hogy ott olcsóbb az áru, mint máshol — mondja az egyik.

— En pedig csakis zsidó boltosnál vásárolok — szól a másik — sőt alku nélkül veszem a portékát. Ha egy három-forintos kalapért például tíz forintot kérnek tőlem, én szó nélkül kifizetem és megyek.

Hát kicsoda antiszemitizmus az ilyen: — üdök meg meg az előbbi ur ezen a kijelentésen. — **Ez a valódi** — magyarázza a másik. — Mert ha én szó nélkül tíz forintot adok a kalapért, azt a kereskedőt legalább is féldalton megismogítja a guta és két hétig nem alszik, — hogy miért nem kért tizenkét forintot?

— **Erkölcös hajdon.** Berta Mari 17 éves hajdon, akinek erkölcséről a rendőrség vezet kimutatást, kicsinynek találván Székesfehérvár idegen forgalmát, elvitrolázott. Mielőtt azonban búcsút mondott volna ősi koronázó városunknak, szállásadójának (aki az ily magányoshölgyek (?) gárdédámja szokott lenni) lakását álkulcsal felnyitotta, s onnan egy rózsaszínű szoknyát magával vitt — emlékül. Mint hogy rendőrségünk az emléktárgyak gyűjtésének engesztelhetetlen ellessége, Berta kisasszonyt mindenütt keresteti.

— **Hivatásos tolvaj.** Pálincás Ferenc lovasberényi illetőségű, 24 esztendősi fiatalembert édesatyja cipésznek taníttatta ki. Pálincás ur azonban nagyobb hivatást (?) érzett a zsebmetszés nemes (?) mesterségéhez. Nem is gondolkodott soká, hanem felcsapott zsebmetszőnek. Es e téren imárázó (?) eredményt is ért el, amennyiben a budapesti rendőrségen közismertségnek örvend. (?) Legutóbb Weiszmann Emil boroszlói tanító (?) és Stern Henrik bankbizományos arany-óráját és láncát lopta el. De a rendőrség kézrekerítette, most kelemen nyaral.

— **Tanuló kerestetik.** Sövegjártó János rővidáru és fehérnemű kereskedésébe egy tanuló felvétetik.

Iskolai értesítők.

I.

Katolikus főgimnázium.

A terjedelmes értesítőt *Kapossy Endre* dr. „Művészi viszonyok a görögöknél” c. tanulmányos értekezése nyitja meg, melyben kimutatja, hogyan pártolta a görög nép a maga művészeit; a görög nép fejlett művészi érzékére van szükségünk, hogy nálunk is virágozzon a művészi élet keletkezéséig; ezt a művészi érzéket első sorban az ifjúságba

kell belenevelnünk. Ezek a szép értekezés fő gondolatai. A tanári kar 16 tagból állt. Legidősebb közülük *Scenzy Győző* igazgató, aki 36 éve áll a magyar katolikus tanügyi szolgálatában. — A tankönyvek nem esnének kifogás alá, ha a történelemnél a IV. és VIII. osztályban még mindig ott nem találnók *Mangold* (alias *Goldman*) könyvét. — A magyar írásbeli dolgozatok tételei közt sok szép vallásos szellemű tétel is találnók. Ezeknél a tanulóknak különösen a hittanból és történelemből szerzett ismertetéseket kellett önállóan és tanulságosan csoportosítaniok. — Az énektanítás két fokozatban történt. A világi éneket *Kapossy Endre* dr., az egyházi, melynél a gregorián-énekek dicsérendő számban fordulnak elő, *Láng Ince* dr. tanította.

Az önképzőkör *Vargha* Damján dr. szak szerű, lelkes vezetése mellett vallásos, hazafias szellemben működött. „Van még egy tér, — mondja erre vonatkozólag igazán szépen az értesítő — melyre intézetünk önképzőköré már a múlt iskolai évben rálepett. Jól tudván azt, hogy nemzeti nagy multunk legfényesebb korszaka az, melyben a vallásosság és hazafias egymás karjaiban lelkesítette a magyart. Így ismeri meg a magyar irodalmi és történelmi órák alatt a hajdani magyar nemzetet ez a mostani. És ha ezen szép állapotról tanult a magyar ifju; ha így tanulmányai alapján az előirt tananyag keretében megismeri az apák valódi magyarságának igaz alapját s forrását; ha így teljesen világosan állnak előtte azon nagy vallási s hazafias eszmék, melyekért az ősök vagyont, vért, életet áldoztak, mert ekkora áldozatot sem tartottak magyarnak ily fontos ideálkért: akkor meg kell engedni, hogy a nagy magyaroknak mai nagyratörő, eszmékért s igazságokért feibuzdult unokái is teret s alkalmat találjanak keblök megszentelt s kitörő lelkesedésének megnyilatkozására. Kell tartani hazafias ünnepek mellett vallásosakat is. De nem különválasztottan: a régi magyarok egységes lelke alapján. Hisz vannak oly vallásos ragyogó alakok őseink között, kiket a fénnyel szentnek, a haza hőskönek tisztel. Ezen, mindkét irányba: ideális magaslatig felemelkedett dicső magyarok emlékezetét az ifjúsági önképzőkörök legméltóbb ünnepe. Ha nem szegény őseink nagyságuk teljes fénye s ott épen a vallás ragyogása: hát nem szegény az ifjúságra az sem, ha őseit abban az irányban s azon az uton követi, mely őket nagyokká tette. Ám kövessük őket a vallásosság s a hazafiaság kettős, de bizonyos útján! A nagy ősök különböző erényeinek együttes tisztelgetése emelhet csak föl bennünket hozzájuk; csak ez lehet hozzájuk is, mihozánk is méltó. A magyar nemzeti eszmékért élt-halt kiváló férfiak emlékezetének kegyeletes s lelkesült megünneplése, a tudomány s művészet ágainak csendes s lehetőleg mély művelése: — e kettős irányban folytatott tevékenység az iskolai önképzőkörök legméltóbb hivatása. E két téren nyilatkozott meg a székesfehérvári ciszt. r. főgimnázium önképzőkörének ezévi munkássága is.”

Bár minden kath. középiskolában ebben az egyedül helyes szellemben munkálkodnék az önképzőkör!

Az önképzőkör ünnepélei közül különösen kiemeljük a Szent Imre herceg tisztelgetés és *Éeák* Ferenc emlékeztetése szenteltek, melyeket nagy lelkesedéssel s meleg szeretettel, diszes közönség jelenlétében rendezett az ifjúság. A farsang végén komikus gyűlés is tartott a kör. Az év folyamán tartott gyűlések száma 18. Szavaltat 79, felolvasás 13, beérkezett és elfogadott munka 65, zenei előadás 8 volt. A kör vagyona 2452 k. 49 fillér.

A segélyző-egyesület *Vass* Krizosztom felügyelete alatt munkálkodott jótékonyan. 113 tanuló kapott 1268 drb. tankönyvet 3100 k. 68 f. értékben; 29 tanulót ruhaneműekkel segélyezett 579 kor. értékben s 12 tanuló 215 kor. kiegészít

Gerenday Gyula

vácon, fehérnemű, rufös és rövid-
áru üzlete
Székesfehérvár, Nádor-utca.

Tenis reket, Tennis cipő, Tennis labdák, Sport ingek, Sport sapkák.
Ajánlja hazai gyármányú vászon, asztal-nemű, valódi rumburgi és szilézai kézi szőtt vászon és ágyszatokra szolgáló damaszt és kanavász árukat. Schroll Benedek pamut vászon és sifon áruaktára. Fűző ruhák, fűző köppeny. Legdivatosabb férfi ingek, gallérok, kézelők és nyakkendők. Kolonygéhez szükséges és megfelelő női fehérnemű és kéz ágynemű. Mérték utáni megrendelésre bármely fehérnemű gyorsan és pontosan elkészíthetik. Gecsemók részére készletben ingesek, szövött és kötött ujjas hosszupárna, pólya-kötő, bőlcso és kocsitakarók, gumi-lepedő, szalag, csokor. Szövet ág- és asztalterítők, csipke és szövet és selyem paplanok. Divatos ruha szövetek, Cosmanosi modélok és aszlyem-kelmék. Szalag, csipke, fátoly, divatos övek, vállfűző, napernyők. Nagy választék keztyűi és harinyámból. Lászter és mosható kőtenyek. — Szövet és rufös áruak 5 % engedmény.
2750 104—22

segélyben részesült. Az egyesület lelkes jótévedője volt ismét *Láng Ince dr.*, ki az általa kiadott tankönyv tiszta jövedelmét, 172 k. 21 fillért adta az egyesületnek, melynek tiszta vagyona 22,500 kor. 44 fillér.

A szertárak szakszerű gyarapodására 950 k. 23 fillért fordított az intézet. Legtöbb jutott ebből a tanári és ifjúsági könyvtárnak. Ösztöndíjakban 3334 k. 49 fillért osztott ki az intézet.

A vizsgálatot tett tanulók száma 334; a szaporodás 15. Ezek közül róm. kath. 256, zsidó 20, ev. ref. 15, evang. 11, gör. kel. 2. Legtöbbjük magyar. Helybeli volt 212, vidéki 122. A tanulók közül megbukott 68.

Az évvégi érettségi vizsgálatra jelentkezett 21 tanuló, akik mind szóbeli vizsgálatra bocsátottak. Érett lett: jelesen 4, jól 3, egyszerűen 7, javítóvizsgálatra utasítottatott 6, ismételő vizsgálatra 1. Legtöbbjük (3) a theologiai szakot választotta.

Az intézet ez évi történetének emlékeztetése eseménye *Lichtenstein* Erzsébet Amália kir. hercegnő ő Fenségének látogatása nov. 19-dikén, amikor ő Fensége résztvett az Erzsébet királyné emlékeztetésének szentelt ünnepélyen.

A vallásérkölcsi állapotot, melynek erősítésén a tanári kar mindenha egész lelkével fáradozott, nagyban emelte s szilárdította az ifjaknak szorgalmasan működő Mária-Kongregációja. Hogy az intézet ez irányú működésében hol lett akadályra: arról később, más helyen lesz szó.

A tanárok közül nagyobb irodalmi és társadalmi munkásságot fejtettek ki *Vargha* Danián dr., *Czapary* László és *Torday* Anyos.

Az értesítőt a távozó igazgatónak a szülőkhöz, tanárokhöz és növendékekhez intézett szép búcsúszavai rekesztik be.

Az imádkozásra szoktatás.*)

(Értekezés.)

Irta: **Brandt Irén**, vértessacsi tanítónő.

Tel. „Az imádkozásra szoktatás, mint nevelési eszköz; — hatása a fejlődő embernek, mint társas lénynek későbbi magatartására az életben és erkölcsi emelésére.“

„Akit az Istenek gyűlölnék, tanítónak teszik“ tartották a rómaiak. Hányzser éreztük igaznak bensőnkben ezt a sokat emlegetett mondást, midőn keserűséggel töltöttek el pályánk nehézségei, midőn szennünk elől vesztjük munkánk végső célját, s csak a legelenebb eszközeink rideg, farszót voltát tekintjük pályánknak.

S talán igaza volt annak a rég: népnek az idézett mondásban. Igaza lehetett addig, míg többes számban állott annak a mondásnak az igéje; mert akkor más volt a nevelés célja. Tegyük azt egyes számba csak, s azonnal tisztán áll előttünk a keresztény nevelő hivatásának egész magasztossága.

A munka erkölcsi értékét mindazon cél adja meg, melyet a munkálkodó elérni óhajt, s minél nemesebb e cél, annál nagyobb a munka érdeme. Céljából becsüljük tehát meg nevelői munkánkat, s hol találunk ennél nemesebb célt az emberi hivatások között? A földművelő és a kertész növényt nevel, az iparos, a művész az anyagok sokféleségének igyekszik minél szebb alakot adni, mindenik a gyarló, porrá hulló anyagot műveli, mi a halhatatlan emberi lelket vezeti rendeltetésének betöltésére. Betöltésére azon rendeltetésnek, hogy hasonlónak váljék s maradjon azon szellemi lénynek, melynek képére teremtetett. Mi kutatjuk ki a gyermeklelkében a szunnyadó tehetségeket, s azokat felbresszítjük, erősítjük, s irányítjuk; nemcsak felismerésére azon rendeltetésnek, hanem megszerelésére is. Megszerelésére annyira, hogy a szeretet az emberi lélek lényeges tulajdonát, a szabad akaratot működő akaratörővő fokozza, olyan tett-erővé, mely a növendék erkölcsi életét emberi rendeltetésé felé vezet utra téríti, s azon megtartja.

Ez a mi célunk, sőt több: hivatásunk. Végső, általános cél ez, s mint minden emberi cél elérésére, úgy erre is eszközöket kell felhasználnunk, s ezek a nevelési eszközök. Amint a

*) A „székesfehérvári egyházmegyei rk. iskolák tanítóinak egyesülete“ által elő dijjal kitüntetett pályamű.

földművelőnek, s a kertésznek a legelenebb eszközökkel kell a talajt művelnie, úgy mi is a nevelés kezdetén a legelenebb eszközöket használjuk, s azokkal számtalan előzetes intézkedést létesítünk, számtalan közbeeső célra törekszünk. Ezek a célok azután elérve, ismét magasabb összetett eszközökké válnak, vagy a nevelés céljának közvetlen eszközeivé, vagy újabb, még ismét közbeeső célokat munkálnak. Amilyen magaslatos célt munkálunk a nevelés ez elemei és összetett eszközeivel, ép oly nemesek eszközeink is. Nem lehet célunk ezeket most részletezni, ragadjunk ki közülük egyet, mely a végcél munkálásában legtevékenyebb, mely a többi összes eszközök használhatóságának alapját veti meg: „az imádkozásra szoktatás.“ Vizsgáljuk meg, mily helyet foglal el a nevelési eszközök között. Első tekintetre látjuk, hogy nemcsak elemi eszköz: előzetes célt képez mint szoktatás, s eszköze a végcélnek mint megszokás.

A szoktatás a mi feladatunk. A megszokás az isteni malasztok lesz eszköze. Ezen közelebbi feladatunk részével kell tisztában jönnünk, tudnunk kell: *miért szoktatjuk a növendéket, miért kell „szoktatnunk“, hogyan kell szoktatnunk őt az imádkozásra, s mi ennek a legközelebbi hatása.*

„Az ima a lélek mindennapi kenyeré, a szellemek lélekzés, az égből a földre alányúló aranylánc, melyet szoroson kell tartanunk, ha a kísértetek hullámaiban elveszni nem akarunk.“ Aranyszázu szent János meghatározása ez, s mi teljesebbet, kifejezettebb hiába keresnénk. Fogadjuk ezt el így, s építsünk rajt tovább. Mikor a gyermeket imádkozásra szoktatjuk, táplálékát, légkörét adja meg általunk a léleknek Oktatója.

Azt kérdezhetnek némely tanmód hívei, miért kell a növendéket épen szoktatni az imádkozásra; hisz szerintök a szoktatás épen legfőbb kellékétől: attól fosztja meg az imádkozást, hogy az szívből fakadjon. Önként buzogjon ki abból a dicsőítő, a kérő, a hálaadó szózat, ne pedig bizonyos időnként bekövetkező, ugyszólván önkéntelen, megszokott mozgása legyen az ajkainak. Ez az álláspont nemcsak figyelmen kívül hagyja a szoktatás neveléstani értékét, de a „megszokásból“ levont következtetését is helytelennek s épen ellenkezőnek bizonyítja a való.

A szoktatás, általában minden benső, erkölcsi cselekedetre szoktatás, igen lényeges elemi eszköze a nevelésnek. Értékét könnyű megbecsülnünk, ha rá gondolunk, hogy a gyermekkel a legtöbb erkölcsi cselekedet célját lehetne megérteni. S ki állíthatná, hogy amely fokán a szellemi fejlettségnek a gyermek az erkölcsi cselekedetek értékét, célját felfogni nem tudja, azon korban azt még ne is gyakorolja? Esetleges ily állítás oly világosan helytelen, hogy ellenkezőjét vitaini teljesen felesleges.

Az erkölcsi cselekedet követése — ekkép az imádkozás is — szükséges tehát a növendéknek nemcsak akkor már, midőn annak lényegét felfogni, de már akkor, mikor azt cselekedni képes. Már ha ez így van, mi az, mi ezen cselekedetek iránt a gyermekben kötelességérzetet, akarat- s tett-erőt fejleszthet? Mert a teljes lényegében átértett erkölcsi cselekményeknél leghevesebb, ha azokat a figyelemnek a kötelem vég-céljára való irányításából fejlesztjük ki. De ahol ennek tisztába hozása még lehetetlen, ott van a „szoktatás“ szerepe. Itt a kötelmet elsősorban nem önmagáért kedveli meg a növendék, hanem azon lelki megnyugvás, önmegelégedés folytán, melyet a teljesített kötelesség érzete ad, s mely kötelességérzet épen a szoktatás, s megszokásból folyik.

Általában tehát a szoktatás a kötelességérzetet neveli, mi volna méltóbb, s magasztosabb tárgya e szoktatásnak, mint az imádkozás. Ebben találtuk meg az „imádkozásra szoktatás“ szükségességét egyik okát.

Továbbiakban ha eltekinthetünk is attól, hogy a megszokottat imádkozás ugyanazt művel, ugyanazon felső segítség szerzi meg a gyermeki erények kifejlesztéséhez s gyakorlásához a nevelés kezdetén, mint a teljesen átértett, való lényegéért kedvelt imádkozás a nevelés haladottabb fokán, még akkor is nem hagyhatjuk figyelmen kívül annak az oktatással összefüggő értékét.

(Folyt. köv.)

IRODALOM.

Új zeneművek. *Fonódal* hegedűre zongorakísérettel írta *Dienzl Oszkár*. A modern hegedűirodalom, úgy látszik, csak mennyiségben mutat nagymérvű gyarapodást, de minőségileg nagyon kicsiny azoknak a műveknek a száma, amelyek egyenrangba lehet helyezni egy *Vienxtemps*, *Ureniasuky*, *Sarasate* stb. hűlős hegedűarabjaival *Dienzl Fonódal*, amely előnyösen válik ki a most megjelenő sok selejtes mű közül, elevenen mozgó rétmussal híven utánozza a rokka pörgését anélkül, hogy az monotonná válnék. A bájos kompozíciót mindeidőig nagyon sikerrel játszották: *Kocian Gejja* S'tefi, és a brassói származású *Malcher Rezső*. Ára 2 kor. — *Les Adieux* szerzője: *Weber Károly*. Mária. A mű fantázia-szerű rhapszodikus feldolgozása mintha már sejtetné a közelgő végét a korán elhunyt nagy zeneszerzőnek. Mintha bucsuzni akarna a világtól, olyan fájdalmas motívumot csendít meg mindjárt a mű bevezető ütemében. Technikai szempontból is nagyon hálás ez a mű s így helyesen cselekedett a *Rózsavölgyi* cég, hogy a művet újból kiadta, Ára 1 kor. 50 fillér.

Magyar Árvánd zongorára szerzte *Polony Elemér*. Magyar népdal motívumok brilláns feldolgozása ez, amelynek minden egyes üteme elárulja, hogy szerzője ismeri a zongorajátzás technikájának minden csínját-bíját; szóval tudja, mint kell egy korrekt zongora tételt megírni. A kompozíció — melynek ára 3 kor. — *Tomka István* zeneczi igazgatónak ajánlotta a szerző.

Fenti zeneművek *Rózsavölgyi és Tsa* cs. és kir. udv. zenemű kereskedés kiadványai.

Anyakönyvi statisztika

1904. évi július hó 15. től július hó 22-ig.

I. Születés.

Született: 11 fiú, 8 leány. Ezekből törvényes: fiú 11, leány 8; törvénytelen fiú: 0, leány: 0; halva született 0 törvényes fiú: 0 leány: 0 törvénytelen fiú, 0 leány. — Összesen: 19.

II. Halálozás.

Elhalt: 8 fi, 9 nő. Ezekből 7 éven aluli: törvényes fiú: 5, leány: 2; törvénytelen fiú: 1, leány: 2; 7 éven felüli fi: 2, nő: 5. — Összesen: 17.

E szerint a születés a halálozás 2:1-mal felül.

Elhullak: özv. *Szulin Antalné*, *Perces Borbála*, rom. kath. 59 éves *Szent-György* korház. — *Perezsgyi Nagy Gáspár*, rom. kath. *Malom-utca*, 13. sz. — *Zákics Erzsébet*, rom. kath. 10 éves, *Sütő-utca*, 15. sz. — *Sauerwald Ida*, rom. kath. 2 hónapos, *Temetősor*, 16. sz. — özv. *Pientner Antalné*, *Durati Erzsébet*, rom. kath. 81 éves, *Felsőkirálysor* 15. sz. — *Mikola Ferenc*, rom. kath. 2 éves, *Templom köz* 1. szám *Kovács János*, rom. kath. 18 éves, *Kecskeméti-utca* 18. szám. — *Füzy Margit* ev. ref. 4 hónapos *Tobak-utca*, 12. sz. — *Bognár József*, rom. kath. 16 hónapos, *Temető sor*, 13. sz. — *Takáts József*, rom. kath. 4 hónapos, *Kecskeméti-utca*, 20. sz. — *Kösa Julianna*, rom. kath. 2 hónapos *Szárca-utca*, 28. sz. — *Hegedűs János*, rom. kath. 5 hónapos, *Szeder-utca*, 53. sz. — *Schreiber Györgyné*, *Cseszányi Antónia*, rom. kath. 48 éves, *Lövölde-utca*, 2. sz. — *Kaponyics István* ev. ref. 7 hónapos *Csapo-utca* 4. sz. — özv. *Rumony Istvánné Szabó Erzsébet*, rom. kath. 82 éves *Csutura-utca*, 3. sz. — *Boda Ferenc*, rom. kath. földm. napsz. 42 éves nőden, *Olaj utca* 2. sz.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

B. Igen, mióta a főhercegnő városunk lakója, a katonazenekar háromszor játszik hetenkint: kedden, pénteken d. u. és vasárnap d. e.

Károly. Olyan kétségbeesett hangon ír, hogy szinte minket is kétségbeeszt: „Mégül a hőség! A vérem úgy felforr, hogy csirkekopasztni való. Megittam a falu összes jégbe-hűtött sörét, szódáját. Végigolvastam a „Frisz Ujság“ minden vérfogyasztó drámáját. Átvirrasztottam egy éjt a tisztartók jégvermében... Semmi javulás!... Éreztem a székesfehérvári tanács hideg közönyét, amelylyel a furdóvontat kérdése iránt viselkedett... Vérem még mindig 100 fokos... Segítsenek rajtam, mert el kell pusztulnom!“ Tudja mit? Jöjjön be Székesfehérvárra. Sétáljon végig este 9-10 között a Zichy-ligetben. Válassza ki a leggyönyörűbbet a Hebron rózsái közül. Aztán ejtse módját, hogy az Istennek ezt a remekét másnap d. e. 9 és 10 óra között otthon láthassa. Ha az ott szeme elé táruló látrványa sem hál el, akkor ön csakugyan esszett ember.

TARCSA gyógyfürdő

Vasvármegyében.

Glaubersó-tartalmú szénsavdús vasforrások.

A legújabb módszerek szerint berendezett pezsgő és ásványvíz, valamint vasláp-fürdők. Kellően hűvös égjel; a kényelem minden igényének megfelelő olcsó lakások; villamvillágítás; jó vendéglő, gyógyszertár, naponta 2-szer zene; szép kirándulások. A női szerek bántalmait, sápkor, vészegénység, továbbá a légzési és emésztési szerek bajait ellen kiváló orvosi tekintélyek ajánlják.

Évad május hó 22-től szeptember hó végéig.

Az évad kezdetétől június 15-ig és augusztus 15-től szeptember végéig tetemesen olcsóbb árak. Felvilágosításra szolgál és kívánatra prospektust küld a fürdőigazgatóság. Állandó fürdőorvos Dr. Bartó Károly v. tanárségét. **Tarcsai Károly-forrás** különösen mint óvszer járvány esetén kitűnő ivóvízzel ajánlható. Megrendelések Tarcsa-fürdő igazgatóság-hoz intézendők és Budapestben Edeksuty L. es. és kir. udvari szállíthoz (V. Erzsébet-ter 8.). Vasúti állomás posta és távirat helyében. Budapestről és Győről naponta Tarcsa-fürdő feliratu közvetlen I. II-od osztályu kocsik közlekednek oda-vissza. 2755 10-10

Elsőrangú bútörüzlet.

Van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönség becses tudomására hozni, hogy saját műhelyemben készült asztalos munkákból raktárt tartok a

Kórház-utca 4. sz. alatt (saját ház).

Raktáron vannak: úri-, háló-, ebédlő-, szalon-, előszoba- és konyha-butorok a leg-szolidabb kivitelben, melyeknek jöminőségéért felelősséget vállalom.

Főelvem odairányul, hogy ezen szak-mában előforduló silány gyári munkák által félrevezetett közönség helyben találjon szolidan készült butorokat.

Elvállalok továbbá minta és rajz sze-rint választott butorok készítését bármily kivitelben, ugyszintén mindennemű aszta-los munkákat jutányos árakon.

Raktáromat a n. é. helybeli és vidéki közönség b. figyelmébe ajánlom.

Kiváló tisztelettel

NYÁRI GÁBOR.
52-6 épület- és butor-asztalos. 2773

Van szerencsém a n. é. közön-ségnek becses tudomására hozni, hogy 33 év óta fennálló

könyvkötő üzletemben

ugy a legegyszerűbb könyvkötést, mint a legdiszesebbet is, üzleti vagy könyvtári könyvek bekötését a leg-jutányosabb árért pontosan elkészí-tem.

A n. é. közönség szives pártfo-gását kérve kiváló tisztelettel

Friesz József,
2713 52-19 könyvkötő
Szefehérvár, Iskola-utca 3. sz.

Hirdetések

jutányos áron felvétetnek a kiadóhivatalban.

Elsőrendű szabó-
tízlet, annál is inkább,
mert szabásza a kitűnő szabászat-
ról méltán híres: **Szirkovics András.**
TÜEL LAJOS férfiszabó
Szefehérvár, Kosuth-utca 15. (a Postával szemben.)
Készít mindennemű polgári öltönyö-
ket, papír ruhákat, katonai egyen-
ruhát és liberált a legju-
tányosabb árban.
2765 52-8

Tömeges vételek

és a legolcsóbb bevásárlási források fel-kutatása folytán hihetetlen olcsó áron ajánlhatom a t. c. vevőközönségnek rak-táromon levő áruimat.

Használt, de jókarban levő vasagyakat, míg a készlet tart 3 koronáért, minden méretű és minőségű szálvasat 19 fillértől kezdve árusíthatok. A legkülönbözőbb fajú szegzek 10 kgm-ként 3 koronáért, ugy-szintén mindennemű uj- és avét vasak, vaseszközök, gazdasági gépek, kocsí és szekértengelyek minden sulyban és alak-ban, cementárak, rétegfémek, kátrány és aszfaltpapírok gyári áron kaphatók.

Elsőrendű, igen szapora meszet 2.40 kor. házhoz szállítok, porosz kovács szenet pedig 3.60 koronáért.

A l. c. közönség szives pártfogását kéri

Grosz Bernát
a dr. Heidberg-féle aszfaltpapírok egye-düli elárusítója.

Telefon: 122. Rác-utca 5. sz.
2681 52-25

BRAZAY FÉLE
SOSBORSZESZ

NAGY ÜVEC ÁRA: 2 KORONA
E KIS ÜVEC ÁRA: 1 KORONA
HASZNÁLATI UTASÍTÁS MINDENY ÜVEGHEZ
MELLÉKELVE VAN!

Dupla villanydelejes kereszt vagy csillag.

2801

20-2

D. R. G. M. 88503. sz.,

gyógyít és felüdít jótállás mellett köszvény, reuma, aszlma (nehéz lélegzés), álmatlanság, fülzugás, nehéz hallás, epilepsia (eskór), fejfegség, élvágytalanság, sápkór, fogfájás, migrén, tehetetlenség, influenza, vala-mint minden idegbetegségnél. Azon beteg, aki 88,503. sz. készülcem által legfeljebb 44 nap alatt meg nem gyógyul, azonnal visszakapja a pénzét. Ahul már sem-misem használt, ott kérem az én készülcemet meg-kísérletti: meg vagyok győződve készülcem biztos hatásáról. A nagy készülcet ára 6 kor., idült betegsé-geknel alkalmazandó. Kis készülcet ára 4 kor., könnye-nyebb betegségeknel alkalmazandó. A központi eláru-sítóhely szétküld utánvétellel vagy előleges fizetéssel a bel- és külföld részére

SCHIEFFER SÁNDOR
Budapest, VIII., Bezerédi-utca 3. szám.

Művészeti freskók

Oltárképek s mindennemű Egyházi festmények

készítésére, vagy restaurálására a legjutányosabb árért vállalkozom.

Ugy ezekben, mint tájképek, továbbá természet és fénykép utáni arcképek festé-sében 15 évi gyakorlattal bírok.

Az eddig festett képeim több ezerre rugnak, így azok felsorolása lehetetlen; de fel-mlítem, hogy Szefekfehévárott a zirci, Liptó-Szt. Miklóson, Lócsén, Alsó-Kubinban stb. sít. a rk. templomokban számos freskót és oltárképet festettem. Azonkívül megrendelőimnek vagyok szerencsés nevezhetni gróf Zichy Jenőt, dr. Károly János nagyprépostot, Vajda Ödön főapátot, báró Fiáth Pál és Kürthy László főispánokat és sok más főurat.

2778 52-6

Zsolt József

festőművész, Szefekfehévár, Simor-u. 21.

Oltárfestésű oltárképek:

Méret cm.	60 100	70 130	90 160	100 170	125 200	160 250	180 280	220 300
Korona	23.—	35.—	50.—	60.—	90.—	110.—	150.—	180.—